

586:2
(1-4)

M. Ojamaa — A. ja T. Varmas

EESTI AJALUGU

Eesti Teadusliku Seltsi Rootsis väljaanne.

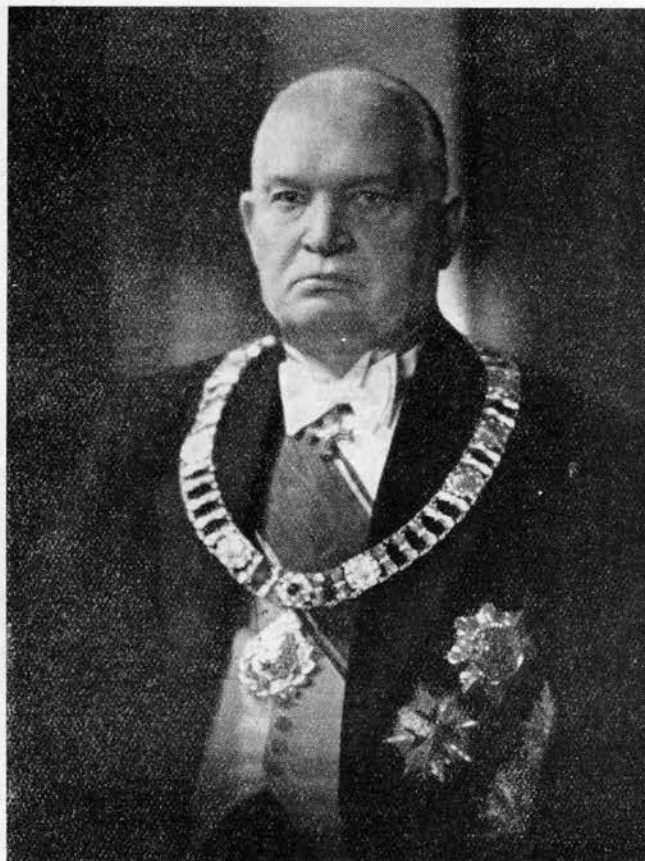
Redigeerinud prof. E. Blumfeldt, dr. A. Soom,
mag. E. Laid, mag. J. Koit ja J. Olvet.

Raamat sisaldab 440 lk. teksti ja 64 lk. illustratsioone
kriitpaberil.

Lisa: Eesti kaart suures formaadis.

H I N D

brosheeritult kr. 10.—, köites kr. 12.50.

Eesti Vabariigi President
Konstantin Päts.

Oma rahva minevikku tunda tähendab tunda seda teed, kuidas ja mida mööda käies oleme saanud selleks, kes me oleme — eesti rahvaks. Alles oma ajaloost tundmise kaudu saavad meile mõistetavaks meie rahvuslikud erijooned, isikupärasus ja eriilme, niisamuti ka kutsumus ja ülesanded, mis meil on olnud täita minevikus ja milleks need kohustavad meie elavaid sugupõlvi nii oma rahva kui inimkonna vastu olevikus ja tulevikus. Oma rahva ajaloost tundmine on elavatele sugupõlvedele ühtlasi ka suur, ammutamatu jõuallikas. Seda ei märgata tavalistel aegadel, kuid rasketel katsumis- ja võitlusagadel alles selgub, mis määral minevikust kiirgavad selle tundmise kaudu rikastavad ja virgutavad jõujooned rahva elavatesse ja võitlevatesse sugupõlvedesse. Need on momentid, mis annavad ajaloole peale puhtteadusliku ka rahvuspoliitilise ja rahvuspedagoogilise väärtuse.

See raamat on küllalt ulatuslik ja hästiõnnestunud süntees meie ajaloost. Raamat pakub vähem üksikasju kui põhisuundi, -teguid ja -ideid, mis on tingitud ja otsustavalt mõjutanud meie ajaloolist kujunemist. Autoritel on olnud seejuures pilku näha mõndagi arengufaasi uudest, kuid kindlasti õigest küljest. Raamat on kirjutatud raskel võõra võimu surve ajal, selle all kannatades on autorid lähenenud oma rahva mineviku kir-

jeldamisele suure südamesoojusega ja suurema heldimusega, kui see tavalistel aegadel oleks juhtunud. See annab käsitlusele paigutist pühalikku ja kaasakiskuvat paatostki ja tahet näidata meie rahva elujõudu ja õigust iseseisvusele. Lühidalt — kõigiti õnnestunud ja hea raamat.

Arvestades raamatu neid omadusi pidas Eesti Teaduslik Selts Rootsis tungivalt tarvilikuks seda välja anda. Meie maa-paas olevad kaasmaalased vajavad hädasti seesugust teost oma rahvusliku hoiaku ja meelsuse sisustamiseks ja kinnitamiseks. Pärast pikemaid eeltöid, mille kestes teos redigeeriti vajaduste kohaselt ja täiendati ülevaatega meie elu kohta okupatsioonide all, ilmub see STSR väljaandena „Eesti Raamatu“ kirjastusel.

Nimetatud raamatu, mille sisuline väärtus on tagatud meie nimekate teadlaste poolt, ilmumine tohiks olla meie pagulas-perele suursünnuseks rahvusliku meelsuse süvendamiseks ja sellele ajalooliste pidepunktide andmise seisukohalt. Kui J. Hurt oma „Pildid isamaa sündinud asjust“ saateks kirjutas: „Ühel meelel, ühendatud jõuga, väsimata — nagu meie esivanemad omal ajal — tehkem tööd isamaa põllul!“, siis sobib sedasama ütelda saateks nüüdki.

Prof. E. Blumfeldt.

„EESTI AJALUGU“ OLGU AUKOHAL IGAS EESTI KODUS!

Tellige „Kodukolde“ talitusest või otse kirjastuselt

„EESTI ER RAAMAT“

Garvargatan 11-I, Stockholm. Postgiro 25 65 13.

Eesti ajalugu — millest ta kõneleb?

Ta toob silmade ette eesti rahva rännaku läbi aastatuhandete hämaruse — töö ja võitluse, rõõmude ja murede, kannatuste ning isegi raskete katastroofide saatel. Ta kõneleb sellest, kuidas vägivald on võinud eesti rahvast küll põrnu alandada, tema hinge haavata, aga — mitte murda.

Ta kuulutab, et rahva elujõud võib mõnikord suurte raskuste koorma all näiliselt väsida, rahvas võib koguni sattuda kõrvale oma teest, aga ta leiab ennast jälle ja leiab ka tee, mis viib edasi; ta loob alati vajalikud eluvormid ja eneseteostamise viisid, kui selleks võimalus avaneb.

Eesti rahva ajalugu on elav, vääramatu tõend meie õigusest iseseisvale elule ja väärikale kohale vabade rahvaste peres.

Kui ühe rahva ajalugu on kohus tema üle, siis eesti rahval ei ole põhjust karta selle kohta õiglast otsust. Hoolitsemise selle eest, et tulevaste ajastute kohus ei oleks hävitav praegusele rahvapõlvele!

Oma rahva ajaloo tundmine on igale vanale ja eriti just noorele põhilisemaid eeldusi olla aus ja väärikas eestlane, jääda ühendusse rahva hinge ning elujõuga.

Piiskop Joh. Kõpp.

Merehädaline kaubalaev keskajal.

(Pildid: Ojamaa-Varmas „Eesti ajalugu”)

Soliidne teos

Nüüd siis oleme lõpuks jõudnud nii kaugemale, et oleme saanud teose, mille järele kogu iseseisvuse aja on suurt puudust tuntud. See on kokkuvõtlik „Eesti ajalugu”, mis peab rahuldama meie maa ja rahva minevikust huvitatud laiemat lugejate ringi kui ka noorsugu, kes võõrsil olles püüab oma haridust jätkata. Iseseisvuse ajal on tehtud palju tööd meie esiajaloo ja ajaloo uurimise alal, kuid selle uurimistöö tulemused ei ole senini olnud kõik ajaloo huvilistel kättesaadavad. Kaks suurt ja laiemalt plaanistatud ajaloo teost, mis seda ülesannet oleks pidanud täitma, on jäänud saatuslikul kombel mõlemad lõpetamata. Nende asemel oleme saanud nüüd valmis „Eesti ajaloo”, mis on küll märksa lühem nimetatud suurteostest, kuid küllalt ulatuslik, et anda põhjalik ülevaade meie minevikust, alates hallist muinasajast kuni tänapäevani. Et siin on tegemist sisult soliidse teosega, mida kõhklemata võib igaühele soovitada, seda tagavad need tublid eesti teadlased, kes teose koostamisest ja redigeerimisest osa on võtnud. Kujunegu selle raamatu minek eesti pagulasühiskonna vaimukõrguse tunnistuseks!

Prof. dr. phil. G. Ränk.

Karja kiriku siseskulptuuri.

Vältimatu

käsiraamat

„Eesti ajaloo“ ilmumine on ajalooliseks sündmuseks meie pagulaskonnale kõigis mais. See raamat vastab kõige selgemin küsimusele: kust tuleme, kes oleme? Seda küsitakse meilt tihti ja vastused peavad olema sügava ajaloolise sünteesiga. Ärgu keegi jätku hooletusse oma ajaloolisi teadmisi, — „Eesti ajalugu“ olgu vältimatuks käsiraamatuks igale teadlikule eestlasele.

Prof. dr. phil. A. Tuulse.

Paju lahing 31. jaan. 1919. a.

Esimene, mille muretseme, ja viimane, mille käest anname

Neil päevil, kui mul oli raske olla, olen lugenud „Eesti ajalugu“. See lugemine pole olnud ainult mälestuste juures nukrutsemine, selleks on meie ajaloos liiga vähe kuulsusrikkaid ja päikesepaistelisi päevi. Pigemini on see olnud meeleületus ja manitsus, mis on meie kohus praegusel ajal. Sajanditepikkuse silmapaistmatu kuid visa võitluse raskus ja ohvrite suurus annab olevikugi jaoks teise mõõdupuu.

Aga ühe lohutuse olen leidnud: meie ei ole ajaloota rahvas. Ja meilt ei saa võtta meie ajalugu ega teha meid ajaloota rahvaks. On üks asi, mille poolt oleme paremas seisukorras kui meie esiisad: meie eesmärk on teada ja siht kindel.

Ometi igakordsel lugemisel olen tundnud suurt puudu-

jääki. Olen pidanud lugema Eesti ajalugu — soome keeles. Oleme hääl päevil oma varandusega hooletult ümber käinud, nii hooletult, et nüüd on teistel, mida meil enestel ei ole, kuigi seda ise vajame praegu kõige rohkem. Sest ma ei tea ühtki teost, mis oleks meile praeguses olukorras nii hädavajalik kui ülevaade meie ajaloost.

Kui me nüüd lõpuks nii kaugele jõuame — parem hilja kui mitte kunagi — siis tahaksin ainult loota, et igaüks varustaks ennast selle teosega, mis peaks olema esimene, mille muretseme, ja viimane, mille käest anname.

Karl Ristikivi.

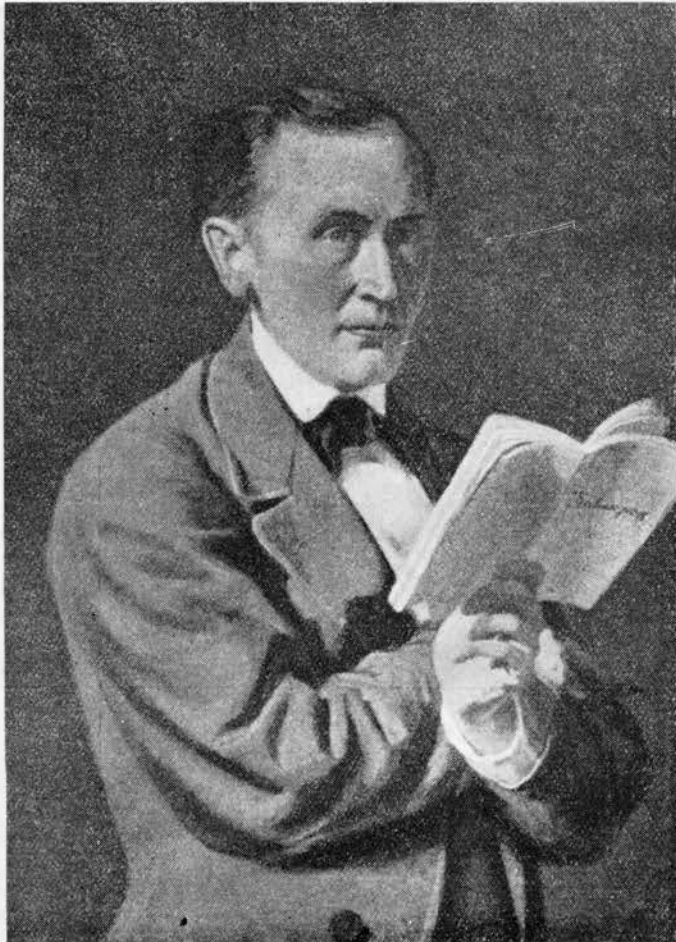
Eesti ei hävine ajaloo tormides

Nii nagu üksikute inimeste elus, nii omab ka rahvaste elus minevik suure tähenduse. Mineviku tundmine on oluline tähendusega teguriks, mitte ainult oleviku mõistmiseks, vaid ka selle ülesannete täitmiseks ja tuleviku kujundamiseks. Rohkem kui kunagi varem vajame me praegu oma rahva ajaloo tundmist. Me vajame seda selleks, et usk Eesti tuleviku võiks kõigele vaatamata meis püsida kindlana. Ojamaa ja Varmase koostatud „Eesti ajalugu“ võiks kanda ka pealkirja „Eesti ei hävine ajaloo tormides.“ See põhjalik ja suure huviga loetav teos peaks leidma tee kõikidesse eesti põgenike kodudesse.

Mag. theol. Rud. Kiviranna.

J. Poska kirjutab alla
Eesti-Vene rahulepingule.

Fr. R. Kreutzwald.

Suurejooneline kokkuvõte meie saavutuste rahvusvahelisest tasemest

Kuivõrd meie kultuuri areng lõigati ära just lõpliku küpsemise eelõhtul, näitab asjaolu, et vaenuliku okupatsiooni ajal ja pooleldi põranda all kirjutati raamat, mis esimest korda ülevaatlikult teostas kokkuvõtte eesti rahva saatusest ja saavutustest. See on kirjutatud ebaolulistest üksikasjadest üle libisedes ja sügavamaid mõjutegureid esile tõstes ning sellest võib lugeda eesti rahva arengulugu põnevusega nagu mõnest romaanist, mille juures ajalooline tõde siiski põrmugi ei kannata.

Olude sunnil pidi selline ainulaadne raamat ilmuma esmalt soome keeles. Kui nüüd on võimalikuks osutunud seda avaldada eesti keeles, siis on meie meeldiv kohus enese ja kasvava põlve vastu seda omandada. See on dokument, mis näitab, kuivõrd eesti rahva areng iseseisvusele oli pidev ja paratamatu ning see kõrvaldab igasugused kahtlused selle kohta, nagu oleks meie riiklik ja kultuuriline iseseisvus olnud mingi juhuste kokkulangemise tulemus. Eriti väärtuslik ja erapooletu on ka hinnang meie iseseisvuse viimaste aastate kohta ning suurejooneline kokkuvõte meie saavutuste küündivusest ja rahvusvahelisest tasemest.

Mag. phil. A. Mägi.

**„Eesti ajalugu“ on
kauneim kink enesele
ja sõpradele!**

Kujundagem endile õige ning ning teadlik käsitlus meist enestest!

Kes meie naabreist küll ei tallanud meie kodumaad, küll otseselt vallutades, küll üle meie peade omavahelisi võimuküsimusi relva abil lahendades (kuid selle juures voolas jällegi meie veri ja põlesid meie kodud). Ainult hõimurahvas soomlased ei ole neid patte meie vastu toime pannud.

Sellejuures on meid venelane 70 korda rüüstamas ja ründamas käinud ja sakslane on meid oma all pidanud ligi 700 aastat.

Ivan Hirmus ja Peeter Julm on meie rahvaarvu alla viinud kuni 80—90 tuhande hingeni, kuid kõigest hoolimata meie ikka tõusime, ikka veel elame ja löime isegi oma riigi, mida kõik maailmarahvad tunnustasid.

Pidagem meeles ja talletagem sellised ja paljud siin nimetamata jäänud tõsiasiad oma „Eesti ajaloo“, muretsegem see endile ja lugegem sellest meie rahva traagikast, ta äärmisest visadusest, ta vaimsest väärtusest ja kujundagem endile ning oma noorsoole õige ning teadlik käsitlus meist enestest!

A. Adson.

Lydia Koidula.